

ประเด็นการเมือง ฉบับที่ E49		17 ต.ค.68	วิทยาลัยการทัพบก
ประเด็น ภาพสะท้อนวิกฤตรัฐบาลเสียงข้างน้อย	- ภาพสะท้อนวิกฤตรัฐบาลเสียงข้างน้อยกับความล่าช้าในการขับเคลื่อนนโยบายชาติ		
ประเด็นสำคัญ	- จากสภาล่มสู่วิกฤตการบริหารประเทศ - ความขัดแย้ง: ภายใต้การบริหารของรัฐบาลเสียงข้างน้อย - วงจรอุบาทว์: จากความขัดแย้งสู่ความล่าช้า สู่วิกฤตความชอบธรรม - กรณีศึกษา พ.ร.บ.อากาศสะอาดและบทเรียนของนโยบายที่หลงทาง - ผลกระทบเชิงโครงสร้างต่อการบริหารประเทศ - แนวทางออก: สู่การปฏิรูปโครงสร้างการเมือง		

ภาพสะท้อนวิกฤตรัฐบาลเสียงข้างน้อยกับความล่าช้าในการขับเคลื่อนนโยบายชาติ

จากสภาล่มสู่วิกฤตการบริหารประเทศ

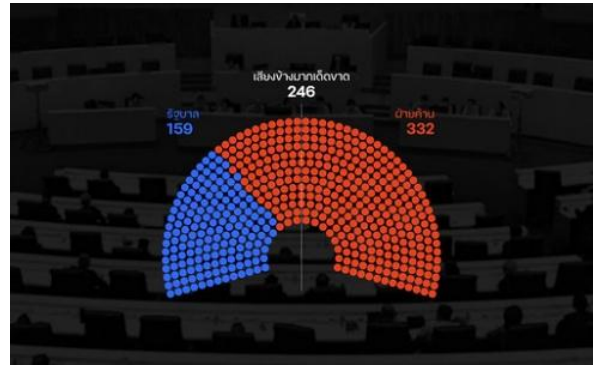
เหตุการณ์สภาผู้แทนราษฎรล่ม เนื่องจากองค์ประชุมไม่ครบในวาระพิจารณาร่างพระราชบัญญัติอากาศสะอาดไม่ใช่เพียงความล้มเหลวครั้งเดียว แต่เป็นส่วนหนึ่งของภาพรวมที่เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่าในสภาการเมืองไทยช่วงหลายปีที่ผ่านมา ภายใต้บริบทของรัฐบาลที่มีฐานเสียงในสภาไม่แข็งแกร่ง การบริหารประเทศกลายเป็นสนามรบของการชิงไหวชิงพริบทางการเมือง มากกว่าการทำงานเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

สถานการณ์การเมืองไทยในปัจจุบันสะท้อนความซับซ้อนของระบบรัฐสภาที่มีพรรคการเมืองขนาดใหญ่หลายพรรคต้องมารวมตัวกันเป็นรัฐบาล แต่พรรคเหล่านี้กลับมีอุดมการณ์ ผลประโยชน์ และเป้าหมายทางการเมืองที่แตกต่างกัน การไม่ลงรอยกันของพรรคร่วมรัฐบาล การต่อสู้เพื่อแย่งชิงอำนาจและผลประโยชน์ และการใช้กลยุทธ์ขัดขวางจากฝ่ายค้านที่มีพลังไม่น้อย ล้วนทำให้กระบวนการนิติบัญญัติและการบริหารประเทศติดขัดและล่าช้าอย่างมีนัยสำคัญ

ความขัดแย้งภายใต้การบริหารของรัฐบาลเสียงข้างน้อย

ปรากฏการณ์ "รัฐบาลเสียงข้างน้อย" หรือรัฐบาลที่มีจำนวนที่นั่งในสภาน้อยกว่ากึ่งหนึ่งหรือเพียงพอคแค่ผ่านเกณฑ์เล็กน้อย เป็นลักษณะที่พบได้บ่อยในระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาทั่วโลก แต่ในบริบทไทยสถานการณ์นี้ถูกทำให้รุนแรงขึ้นด้วยปัจจัยหลายประการที่เป็นเอกลักษณ์ของการเมืองไทย ดังนี้

ความไม่เป็นเอกภาพภายในรัฐบาล รัฐบาลไทยในยุคปัจจุบันมักประกอบด้วยพรรคการเมืองหลายพรรคที่มีพื้นฐานอุดมการณ์และฐานเสียงที่แตกต่างกันมาก บางพรรคอาจมีรากฐานจากขบวนการประชาธิปไตย ขณะที่บางพรรคอาจมีความเชื่อมโยงกับสถาบันเดิม บางพรรคมีฐานเสียงจากชนบท บางพรรคมีฐานเสียงจากในเมือง ความแตกต่างเหล่านี้ไม่ใช่เพียงความหลากหลายที่สร้างสรรค์ แต่กลายเป็นแหล่งความขัดแย้งและการต่อรองที่ไม่สิ้นสุด

เมื่อนโยบายสำคัญใดๆ ถูกนำเสนอ พรรคร่วมรัฐบาลแต่ละพรรคจะพิจารณานโยบายนั้นส่งผลต่อฐานเสียงของตนอย่างไร สร้างผลประโยชน์หรือความเสียหายทางการเมืองอย่างไร และสอดคล้องกับข้อตกลงทางการเมืองที่ทำไว้กับพันธมิตรหรือไม่ กระบวนการต่อรองภายในนี้ทำให้การตัดสินใจใดๆ ใช้เวลานานและมักจบลงด้วยการประนีประนอมที่ลดทอนประสิทธิภาพของนโยบายจนหมดสาระสำคัญ

กลยุทธ์การขัดขวางจากฝ่ายค้าน ในระบบรัฐสภา ฝ่ายค้านมีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจรัฐบาล แต่ในสภาพแวดล้อมการเมืองไทยที่มีความขัดแย้งสูง ฝ่ายค้านมักใช้กลยุทธ์การขัดขวางอย่างเป็นระบบเพื่อทำให้รัฐบาลไม่สามารถทำงานได้ ไม่ว่าจะเป็นการใช้กลไกทางขั้นตอนเพื่อชะลอการพิจารณากฎหมาย การใช้สิทธิอภิปรายไม่ไว้วางใจ หรือแม้แต่การสั่งการให้สมาชิกพรรคไม่เข้าร่วมการประชุมเพื่อทำให้สภาขาดองค์ประชุม

กลยุทธ์เหล่านี้แม้จะอยู่ในกรอบกฎหมายและระเบียบของสภา แต่เมื่อถูกใช้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ก็กลายเป็นเครื่องมือทำลายที่ทำให้การบริหารประเทศติดขัด ที่น่าสนใจคือในหลายกรณี การขัดขวางเหล่านี้ไม่ได้มีพื้นฐานมาจากการคัดค้านเนื้อหานโยบายอย่างแท้จริง แต่เป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์ทางการเมืองที่มุ่งทำให้รัฐบาลล้มเหลวเพื่อสร้างโอกาสในการยึดอำนาจกลับคืนมา

การขาดวินัยพรรค ในหลายประเทศที่มีระบบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาที่เข้มแข็ง วินัยพรรคเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้รัฐบาลสามารถดำเนินนโยบายได้แม้ว่าจะมีเสียงข้างน้อย สมาชิกพรรคมีภาระผูกพันที่จะต้องลงคะแนนตามมติของพรรค และผู้ที่ฝ่าฝืนจะเผชิญกับบทลงโทษที่เข้มงวด แต่ในบริบทไทย วินัยพรรคอ่อนแอและบางครั้งแทบจะไม่มีอยู่จริง

สมาชิกสภาฯ หลายคนมีฐานอำนาจส่วนตัวที่แข็งแกร่ง มีเครือข่ายผลประโยชน์ของตนเอง และสามารถต่อรองกับผู้นำพรรคได้ในระดับหนึ่ง การที่สมาชิกสภาฯ เลือกที่จะไม่เข้าร่วมการประชุมในวาระสำคัญอาจเป็นการแสดงความไม่พอใจต่อผู้นำพรรค การต่อรองเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว หรือแม้แต่การได้รับการชี้แนะจากเครือข่ายอำนาจภายนอกพรรค ความอ่อนแอของวินัยพรรคนี้ทำให้รัฐบาลไม่สามารถควบคุมจำนวนเสียงในสภาได้อย่างแน่นอน แม้ว่าในทางทฤษฎีจะมีเสียงข้างมากก็ตาม

วงจรอุบาทว์ จากความขัดแย้งสู่ความล่าช้า สู่วิกฤตความชอบธรรม

ความขัดแย้งทางการเมืองและความอ่อนแอของรัฐบาลไม่ได้หยุดเพียงแค่นี้ทำให้กระบวนการนิติบัญญัติล่าช้า แต่สร้างวงจรอุบาทว์ที่ทำให้สถานการณ์เลวร้ายลงเรื่อยๆ

ระยะที่แรก ความล่าช้าในการตัดสินใจ เมื่อรัฐบาลต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการรักษาเสถียรภาพทางการเมืองและการจัดการความขัดแย้งภายใน การพิจารณาญัตติสำคัญต่างๆ ถูกผลักไสและเลื่อนออกไปเรื่อยๆ นโยบายที่ต้องการความรอบคอบและการศึกษาอย่างลึกซึ้งกลายเป็นเรื่อง

รองลงมาจากอันดับการเมือง การพิจารณากฎหมายที่ควรจะใช้เวลาไม่กี่เดือนอาจใช้เวลาหลายปี หรือบางกรณีอาจไม่ผ่านเลย

ระยะที่ 2 การประนีประนอมที่ทำลายคุณภาพ เมื่อนโยบายใดๆ ถูกนำมาพิจารณา กระบวนการต่อรองทางการเมืองที่ซับซ้อนทำให้เนื้อหาของนโยบายถูกดัดแปลงและประนีประนอมจนหมดสาระสำคัญ บทบัญญัติที่เข้มงวดถูกผ่อนปรนเพื่อเอาใจกลุ่มผลประโยชน์ งบประมาณที่จำเป็นถูกตัดทอนเพื่อแลกกับการสนับสนุนในเรื่องอื่น กลไกการบังคับใช้ถูกทำให้อ่อนแอเพื่อลดการคัดค้านจากผู้ที่ได้รับผลกระทบ ผลสุดท้ายคือนโยบายที่ผ่านออกมามักเป็นเพียงเปลือกที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้จริง

ระยะที่ 3 การสูญเสียความน่าเชื่อถือ เมื่อประชาชนเห็นว่ารัฐบาลไม่สามารถดำเนินนโยบายที่สำคัญได้ หรือนโยบายที่ออกมามีคุณภาพต่ำและไม่ได้ผล ความเชื่อมั่นต่อระบบการเมืองและสถาบันทางการเมืองลดลง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนลดน้อยลง เพราะรู้สึกว่าการมีส่วนร่วมไม่ได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงอะไร วงจรนี้นำไปสู่วิกฤตความชอบธรรมของระบอบประชาธิปไตยในระยะยาว

ระยะที่ 4 การเปิดโอกาสให้อำนาจนอกระบบ เมื่อระบบการเมืองที่เป็นทางการไม่สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมได้ อำนาจจะเคลื่อนย้ายไปสู่ศูนย์กลางอื่นที่อยู่นอกกระบวนการประชาธิปไตย อาจเป็นสถาบันที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง กลุ่มทหาร หรือเครือข่ายอำนาจที่ทำงานอยู่เบื้องหลัง การเคลื่อนย้ายอำนาจนี้อาจเกิดขึ้นอย่างเป็นทางการผ่านรัฐประหารหรือการแทรกแซงของศาล หรือไม่ก็เป็นทางการผ่านอิทธิพลและการแทรกแซงโดยปริยาย

กรณีศึกษา พ.ร.บ.อากาศสะอาดและบทเรียนของนโยบายที่หลงทาง

เหตุการณ์ที่สภากลุ่มในวาระพิจารณาร่าง พ.ร.บ.อากาศสะอาดเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของวิกฤตที่กล่าวมา กฎหมายฉบับนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสุขภาพของประชาชนหลายสิบล้านคน โดยเฉพาะในพื้นที่ที่เผชิญกับวิกฤตมลพิษทางอากาศอย่างรุนแรง แต่การพิจารณากฎหมายนี้ถูกชะลอและเลื่อนเวลามาอย่างยาวนาน

ความขัดแย้งรอบ พ.ร.บ. อากาศสะอาดนี้ สะท้อนปัญหาหลายมิติที่ซับซ้อนยิ่งขึ้นในบริบทของ รัฐบาลเสียงข้างน้อย ประการแรก การต่อสู้ระหว่างกลุ่ม สิ่งแวดล้อมกับกลุ่มธุรกิจกลายเป็นสนามรบทางการเมือง ในสภาพที่รัฐบาลมีเสียงไม่มั่นคง กลุ่มที่ต้องการมาตรฐาน ด้านสิ่งแวดล้อมที่เข้มงวดสามารถใช้ประเด็นนี้กดดัน

รัฐบาลผ่านพรคร่วมที่มีฐานเสียงจากภาคประชาสังคม ขณะเดียวกัน กลุ่มธุรกิจและอุตสาหกรรมที่กังวลว่า มาตรฐานเหล่านั้นจะเพิ่มต้นทุนและลดความสามารถในการแข่งขันก็สามารถต่อรองผ่านพรคร่วมที่มีฐานเสียง จากภาคธุรกิจ ทำให้รัฐบาลต้องเลือกข้างและเสี่ยงต่อการสูญเสียการสนับสนุนจากพรรคร่วมบางส่วน

ประการที่สอง ความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานราชการยังทวีความรุนแรง เมื่อหน่วยงานต่างๆ ที่มีอำนาจและผลประโยชน์ทับซ้อนในการควบคุมคุณภาพอากาศพยายามใช้ช่องทางการเมืองผ่านพรรค การเมืองที่ตนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด ในสภาพรัฐบาลเสียงข้างน้อย แต่ละหน่วยงานอาจ "เล่นการเมือง" โดยผลักดันให้พรรคที่สนับสนุนตนถอนการสนับสนุนรัฐบาลหากกฎหมายไม่เป็นไปตามที่ต้องการ

แต่ที่สำคัญที่สุด คือ ในบริบทของรัฐบาลเสียงข้างน้อย การพิจารณากฎหมายนี้กลายเป็นเครื่องมือทางการเมืองโดยสมบูรณ์ ฝ่ายค้านเห็นโอกาสชัดเจนในการทำให้รัฐบาลเสียหายโดยการทำให้สภาล่ม แม้แต่ พรรคร่วมรัฐบาลบางพรรคก็ใช้โอกาสนี้ต่อรองอำนาจเพิ่มเติม โดยอาจแสดงท่าทีคลุมเครือหรือชูว่าจะไม่ สนับสนุนหากไม่ได้รับผลประโยชน์ที่ต้องการ การไม่เข้าร่วมประชุมของสมาชิกสภาฯ จำนวนมากจึงไม่ใช่เรื่อง บังเอิญ แต่เป็นผลจากการคำนวณทางการเมืองที่แต่ละฝ่ายต้องการใช้ความอ่อนแอของรัฐบาลเพื่อ ผลประโยชน์ของตน

ผลกระทบเชิงโครงสร้างต่อการบริหารประเทศ

ความล่าช้าในการพิจารณานโยบายสำคัญไม่ได้ส่งผลกระทบเฉพาะในประเด็นนั้นๆ เท่านั้น แต่มี ผลกระทบวงกว้างต่อการบริหารประเทศในหลายมิติ ได้แก่

การสูญเสียโอกาสในการพัฒนา นโยบายและกฎหมายสำคัญหลายฉบับที่ชะงักไม่ใช่เพียงเรื่อง สิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่รวมถึงการปฏิรูปการศึกษา การปฏิรูประบบสุขภาพ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และ การส่งเสริมนวัตกรรม การล่าช้าในการดำเนินนโยบายเหล่านี้หมายความว่าประเทศไทยกำลังสูญเสียโอกาสใน การพัฒนาและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันในขณะประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคกำลังก้าวหน้าไป

ความไม่แน่นอนทางนโยบาย เมื่อนโยบายสำคัญไม่สามารถผ่านหรือถูกเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง ภาคเอกชนและประชาชนไม่สามารถวางแผนระยะยาวได้ นักลงทุนต่างชาติอาจลังเลที่จะลงทุนเพราะไม่แน่ใจ ว่ากรอบนโยบายจะเป็นอย่างไรในอนาคต ผู้ประกอบการไทยอาจเลือกที่จะลงทุนในต่างประเทศแทนเพราะมี ความมั่นคงทางนโยบายมากกว่า

การอ่อนแอของระบบราชการ เมื่อนโยบายเปลี่ยนแปลงบ่อยหรือไม่มีความชัดเจน ข้าราชการที่ รับผิดชอบการดำเนินนโยบายต่างก็ไม่รู้ว่าควรมุ่งเน้นไปที่อะไร ความกระฉับและทิศทางที่หายไปนี้ทำให้ ประสิทธิภาพของระบบราชการลดลง นอกจากนี้ ความไม่แน่นอนทางการเมืองยังส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรม

หลบเลี่ยงความเสี่ยงในหมู่ข้าราชการ ที่เลือกที่จะไม่ทำอะไรมากเกินไปเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกกล่าวหาว่าเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

ความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่เพิ่มขึ้น การที่รัฐไม่สามารถดำเนินนโยบายที่มุ่งแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้าง เช่น การปฏิรูปภาษี การพัฒนาระบบการศึกษาให้เท่าเทียม หรือการสร้างความเป็นธรรม

ในระบบสุขภาพ ส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำในสังคมเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ผู้ที่มีทรัพยากรสามารถซื้อบริการที่มีคุณภาพได้ในขณะที่คนส่วนใหญ่ต้องพึ่งพาระบบสาธารณสุขที่ด้อยคุณภาพและไม่ได้รับการพัฒนา

ข้อเสนอแนวทางออก: สู่การปฏิรูปโครงสร้างการเมือง

การแก้ไขปัญหาเหล่านี้ไม่สามารถทำได้ด้วยวิธีการเฉพาะหน้าหรือแก้ไขเพียงส่วนใดส่วนหนึ่ง แต่ต้องการการปฏิรูปโครงสร้างการเมืองที่ครอบคลุมหลายมิติ

การปฏิรูประบบเลือกตั้ง ระบบเลือกตั้งที่ใช้อยู่ปัจจุบันส่งเสริมการกระจายตัวของพรรคการเมืองและทำให้ยากต่อการสร้างรัฐบาลที่เสถียรและมีเสียงข้างมาก การพิจารณาปรับเปลี่ยนระบบเลือกตั้งเพื่อสนับสนุนการสร้างรัฐบาลที่แข็งแกร่งขึ้น เช่น การเพิ่มเกณฑ์ขั้นต่ำในการได้ที่นั่งในสภา การปรับสัดส่วนระหว่างที่นั่งแบบแบ่งเขตกับแบบบัญชีรายชื่อ หรือการใช้ระบบโบนัสนั่งสำหรับพรรคที่ชนะเลือกตั้ง อาจช่วยลดปัญหารัฐบาลเสียงข้างน้อยที่อ่อนแอเกินไป

การเสริมสร้างวินัยพรรค การกำหนดกฎระเบียบที่ชัดเจนเกี่ยวกับวินัยพรรคและการบังคับใช้อย่างเข้มงวด รวมทั้งการลงโทษสมาชิกที่ไม่ปฏิบัติตามมติของพรรคในประเด็นสำคัญ จะช่วยให้รัฐบาลสามารถดำเนินนโยบายได้แม้ว่าจะมีเสียงข้างน้อย ประสบการณ์จากประเทศอื่นๆ แสดงให้เห็นว่าวินัยพรรคที่เข้มแข็งเป็นปัจจัยสำคัญในความมั่นคงของรัฐบาล

การสร้างกลไกป้องกันการทำลายล้าง การกำหนดกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนเพื่อป้องกันการใช้กลไกทางขั้นตอนในทางที่ผิด เช่น การกำหนดขอบเขตของการใช้กลไกองค์กรประชุมไม่ครบ การจำกัดจำนวนครั้งที่สามารถใช้วิธีการขัดขวางบางประเภทได้ หรือการกำหนดระยะเวลาสูงสุดในการพิจารณากฎหมายบางประเภท อาจช่วยลดปัญหาการชะลอโดยเจตนาที่ส่งผลร้ายต่อการบริหารประเทศ

การเพิ่มความโปร่งใสและการตรวจสอบได้ การเปิดเผยข้อมูลการเข้าร่วมประชุม การลงคะแนนเสียง และเหตุผลของสมาชิกสภาฯ แต่ละคนอย่างเป็นระบบและเข้าถึงได้ง่าย จะทำให้ประชาชนสามารถตรวจสอบและถือว่าเป็นปัจจัยในการตัดสินใจลงคะแนนเลือกตั้งครั้งต่อไป กลไกความรับผิดชอบทางสังคมนี้อาจมีประสิทธิภาพมากกว่าการลงโทษโดยตรงในบางกรณี

การสร้างพื้นที่สำหรับการทำงานข้ามพรรค การส่งเสริมกลไกที่ช่วยให้สมาชิกสภาฯ จากต่างพรรคสามารถทำงานร่วมกันในประเด็นที่มีความสำคัญต่อชาติ โดยไม่ถูกมองว่าเป็นการทรยศต่อพรรค อาจช่วยลดความขัดแย้งและเพิ่มประสิทธิภาพในการพิจารณานโยบายสำคัญ ตัวอย่างเช่น การ

สร้างคณะกรรมการร่วมในประเด็นสำคัญที่มีสมาชิกจากทุกพรรคและทำงานตามหลักวิชาการมากกว่าการเมือง

บทสรุป ข้อเสนอแนะเพื่ออนาคตที่ดีกว่า

สถานการณ์ที่สภากลุ่มและนโยบายสำคัญถูกเลื่อนออกไปเรื่อยๆ ไม่ใช่เพียงปัญหาทางเทคนิคที่สามารถแก้ไขได้ด้วยการปรับปรุงระเบียบข้อบังคับ แต่เป็นอาการของโรคที่ฝังลึกในโครงสร้างการเมืองไทย การที่ความขัดแย้งทางการเมืองบดบังประโยชน์ของชาติและความเป็นอยู่ของประชาชนนั้นเป็นสัญญาณอันตรายที่สังคมไทยต้องเผชิญหน้าอย่างจริงจัง ประชาชนไทยสมควรได้รับระบบการเมืองที่ทำงานได้จริง ที่สามารถตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาที่เผชิญอยู่ได้อย่างทันทุกที่ และสามารถสร้างอนาคตที่ดีกว่าสำหรับคนรุ่นต่อไป การปฏิรูปการเมืองที่แท้จริงจึงไม่ใช่เรื่องของการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายเท่านั้น แต่เป็นเรื่องของการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองใหม่ที่สำคัญกับการทำงานเพื่อส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ของกลุ่ม ที่เห็นคุณค่าของการประนีประนอมที่สร้างสรรค์มากกว่าการต่อสู้ที่ทำลายล้าง และที่เข้าใจว่าการเมือง คือ ศิลปะของความเป็นไปได้ ไม่ใช่สนามรบของความล้มเหลวที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับร่าง พ.ร.บ.อากาศสะอาดและนโยบายสำคัญอื่นๆ ที่ถูกละเลยควรเป็นสัญญาณเตือนที่ปลุกให้สังคมไทยตื่นตัวและเรียกร้องการเปลี่ยนแปลง ไม่ใช่เพื่อการเปลี่ยนแปลงเพียงครั้งเดียว แต่เพื่อการปฏิรูปที่ยั่งยืนที่จะทำให้ระบบการเมืองไทยสามารถรับมือกับความท้าทายของศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พ.อ.หญิง จันทิรา นาคบุญนำ

อจ.กก.กม.สมย.วทบ.

เอกสารอ้างอิง

1. กรณีสภากลุ่ม พ.ร.บ.อากาศสะอาด สำนักข่าว Spring News. (25 กันยายน 2568). สรุปให้ "พ.ร.บ. อากาศสะอาดฯ" พ่ายเกมนักบงค์ประชุม? ขาดสมาชิก 1 เสียง สภากลุ่ม เตรียมรออุ้ม. สืบค้นจาก <https://www.springnews.co.th/keep-the-world/environment/859936>
2. House of Commons Library, UK. (ตุลาคม 2567). Thailand: Political developments 2023-24 and the banning of the Move Forward Party (Research Briefing CBP-10141). สืบค้นจาก <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-10141/>
3. ISEAS-Yusof Ishak Institute. (8 กันยายน 2568). Thailand enters uncharted waters with rise of minority government. Nikkei Asia. สืบค้นจาก <https://www.iseas.edu.sg/media/latest-news>

ท่านสามารถสืบค้นข้อมูลย้อนหลังได้ โดยการสแกน QR Code

